

Handläggare:
Inger Willner, tfn 508 33 678
Anders Müller, tfn 508 33 883
Robert Lundh, tfn 508 33 638

Till
Utbildningsnämnden
2010-06-10

Yttrande över ansökningar om statlig tillsyn och rätt till bidrag för fristående gymnasieskolor och gymnasiesärskolor

Förvaltningens förslag till beslut

Förvaltningen föreslår att utbildningsnämnden beslutar följande

1. Utbildningsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt yttrande till Skolinspektionen.
2. Ärendet förklaras omedelbart justerat.

Thomas Persson
Direktör

Per Thorslund
Avdelningschef

Sammanfattning

Ansökan om statlig tillsyn och rätt till bidrag för fristående gymnasieskolor och gymnasiesärskolor prövas av Skolinspektionen. Enligt förordning 1996:1206 1 kap. 2 § ges lägeskommunen möjlighet att yttra sig över ansökan.

Skolinspektionen har till Stockholms stad remitterat 66 ansökningar avseende statlig tillsyn och rätt till bidrag för fristående gymnasieskolor och fristående särskolegymnasium från och med läsåret 2011/12. Antalet ansökningar har fördubblats jämfört med 2009.

Om en betydande del av de inkomna ansökningarna leder till etablering i den storleksordning som ansökningarna avser, så kommer det med stor säkerhet att få negativa konsekvenser för redan etablerade skolor, oavsett huvudman. Om elevunderlaget minskar samtidigt som utbudet ökar kommer det att i första hand

påverka de skolor som redan nu har ett svagt söktryck i stadens och länets ytterområden.

Utöver vad som ovan anförts är det förvaltningens bedömning att det inte går att påvisa att årets ansökningar var för sig medför långtgående negativa ekonomiska, organisatoriska eller pedagogiska konsekvenser för stadens skolväsende enligt gällande lagstiftning.

Ärendets beredning

Detta ärende har utarbetats inom avdelningen för enskilt driven och fristående verksamhet i samverkan med gymnasieavdelningen. Synpunkter har inhämtats från kvalitets- och ekonomiavdelningen samt förvaltningens utbildningsinspektörer.

Bakgrund

Ansökan om statlig tillsyn och rätt till bidrag för fristående gymnasieskolor och gymnasiesärskolor prövas av Skolinspektionen. Stadens remissvar ska vara Skolinspektionen tillhanda senast den 22 juni. Skolinspektionen har jämfört med tidigare år kortat remisstiden för kommunerna när det gäller synpunkter på etableringar av nya fristående skolor. Syftet är att ge både de fristående och kommunala skolorna bättre förutsättningar att planera sin verksamhet.

Det är Skolinspektionens uppgift att bedöma om utbildningen ger de kunskaper och färdigheter som skolan ska förmedla. Skolinspektionen ska inte bevilja rätt till bidrag om skolans verksamhet bedöms medföra påtagligt negativa följder för skolväsendet i lägeskommunen (9 kap. 6 § och 8 § skollagen).

Enligt förordning 1996:1206 1 kap. 2 § ges lägeskommunen möjlighet att yttra sig över ansökan. Kommunens yttrande ska i första hand innehålla en beskrivning av friskoleetableringens ekonomiska, organisatoriska och pedagogiska konsekvenser för kommunens skolväsende, speciellt om kommunen bedömer att konsekvenserna blir påtagligt negativa. Däremot är det inte en uppgift för kommunen att bedöma om utbildningen vid den fristående skolan kommer att uppfylla de kvalitetskrav och andra förutsättningar som uppställs i skolförfattningarna.

Om den ansökande skolan redan är etablerad i staden och ansöker om tillstånd för att utöka verksamheten med ytterligare skolår vill Skolinspektionen gärna ta del av eventuell information som framkommit om staden utnyttjat sin insyns rätt vid något tillfälle.

Yttrande över ansökningar om statlig tillsyn och rätt till bidrag för fristående gymnasieskolor och gymnasiesärskolor

Box 22049, 104 22 Stockholm. Hantverkargatan 2 F
Telefon 508 33 000
inger.willner@utbildning.stockholm.se

Ansökningar för etablering

En ny programstruktur införs på gymnasiet hösten 2011. Årets ansökningar avser den nya programstrukturen (se redovisning av fördelning av ansökningar per program).

Skolinspektionen har till Stockholms stad remitterat 66 ansökningar avseende statlig tillsyn och rätt till bidrag för fristående gymnasieskolor och särskolegymnasier från och med läsåret 2011/12.

Totalt 32 ansökningar avser etablering i Stockholms stad, vilket motsvarar 7 528 nya platser vid full utbyggnad. För kranskommunerna har 34 ansökningar inkommit motsvarande drygt 7 895 platser vid full utbyggnad. Av de totalt 66 ansökningarna avser 41 nystart av skola, varav 14 i Stockholms stad.

Antalet ansökningar har fördubblats jämfört med 2009. År 2009 inkom 33 ansökningar som avsåg etablering i länet, 17 av dessa gällde Stockholms stad. Motsvarande antal för år 2008 var 70 i länet och 42 i Stockholms stad. Giltighetstiden för en godkänd ansökan är två år.

De senaste åren har de fristående gymnasieskolorna tagit allt större del av skolmarknaden i Stockholm. Andelen stockholmselever som gick på en fristående gymnasieskola 1993 var 3,4 procent och 2009 var andelen 36,5 procent.

Gymnasieskolan i Stockholms stad

Inför 2010 års gymnasieval fanns 90 gymnasieskolor etablerade i staden, varav 28 kommunalt drivna. Utbildningsutbudet är stort och varierat. Såväl kommunala som fristående gymnasieskolor är mer eller mindre profilerade vad gäller programutbud, inriktningar och arbetssätt. Alla nationella program och inriktningar erbjuds. Det finns dessutom ett stort antal specialinriktningar mot internationalisering, hälsa och friskvård, språk, estetik, juridik och ekonomi, musik med mera.

Stockholms stad har för avsikt att erbjuda alla program utom Industritekniska programmet (IN) enligt Gy 2011 inom den egna gymnasieorganisationen. En arbetsgrupp är tillsatt och har som uppdrag att ta fram ett beslutsunderlag för vilken skola som ska erbjuda vilka utbildningar.

Geografisk lokalisering

Ungdomarna väljer, tillsammans med vårdnadshavare, gymnasieskola utifrån olika faktorer där geografiskt avstånd spelar allt mindre roll. Innerstaden fungerar som

en magnet och där återfinns de skolor som har högst intagningspoäng, oavsett om de är kommunala eller fristående. De kommunala skolorna är geografiskt relativt jämnt fördelade över staden.

De verksamma fristående gymnasieskolorna i staden är koncentrerade till innerstaden och Liljeholmen. Detta gäller även för årets ansökningar i den mån den geografiska lokaliseringen framgår av ansökan.

Samverkansavtal

Stockholms stad har skrivit samverkansavtal med 21 kommuner i Stockholms län. I avtalen ingår ej de samhällsvetenskapliga och naturvetenskapliga programmen helt. Det finns inget samverkansavtal om individuella program (IV). Varje kommun ansvarar för de individuella programmen och varje kommun tar beslut om intagning till dessa platser.

Följande kommuner har skrivit samverkansavtal med Stockholms stad med de begränsningar som redovisats ovan:

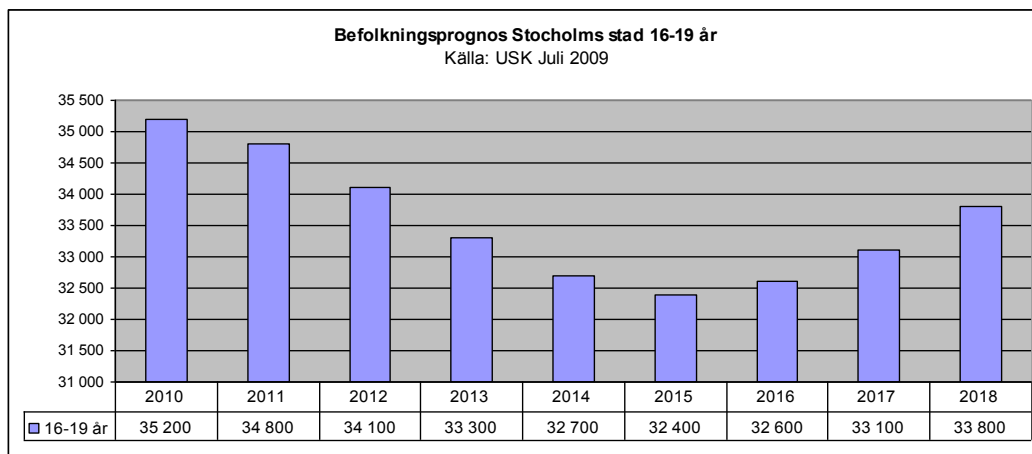
Danderyd, Ekerö, Huddinge, Järfälla, Lidingö, Nacka, Norrtälje, Nykvarn, Nynäshamn, Sigtuna, Sollentuna, Solna, Sundbyberg, Tyresö, Täby, Upplands-Bro, Upplands Väsby, Vallentuna, Vaxholm, Värmdö och Österåker. Därtill har Ekerö kommun ett samverkansavtal med Stockholms stad om samhällsvetenskapliga programmet och naturvetenskapliga programmet.

Ärendet

Befolkningsutveckling

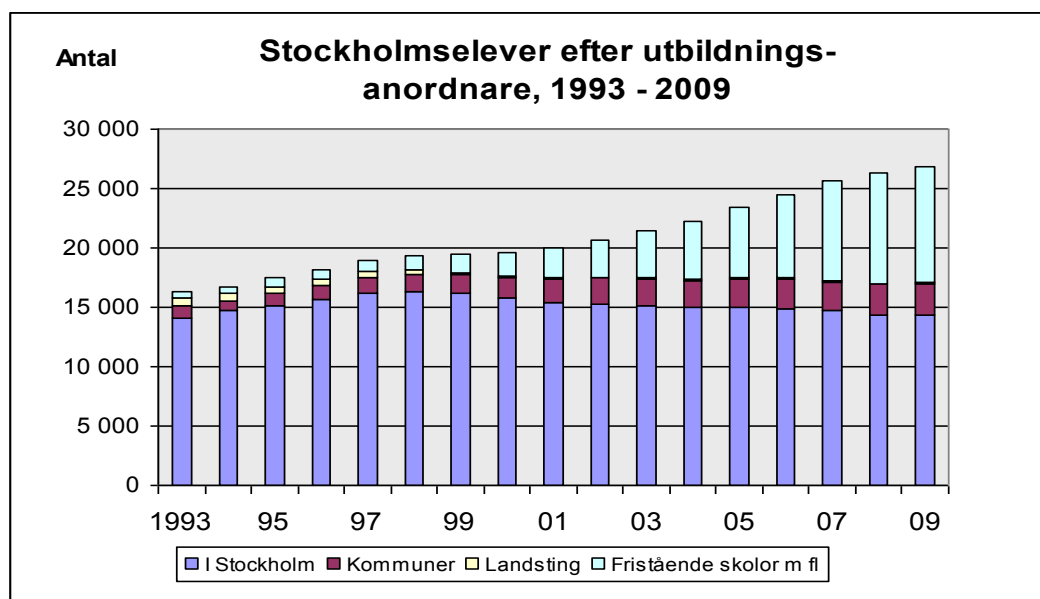
I *Stockholms län* visar en jämförelse mellan ingångsåret 2008 och prognosåret 2018 att antalet ungdomar i åldern 16-19 år minskar från 102 000 till 93 000 personer. Samtidigt förväntas antalet barn i grundskoleåldern 6-15 år öka från 223 000 till 270 000 barn. Prognosen är framtagen av Landstingets regionplane- och trafikkontor.

I *Stockholms stad* finns innevarande år 35 200 personer i åldern 16-19 år. Fram till 2015 beräknas åldersgruppen minska med 2 800 personer och därefter öka något varje år fram till år 2018. Efter 2018 bedöms befolkningen inom åldersgruppen öka med minst 4 000 personer fram till 2024. Befolkningsprognosen är framtagen av Stadens utrednings- och statistikkontor AB (USK).

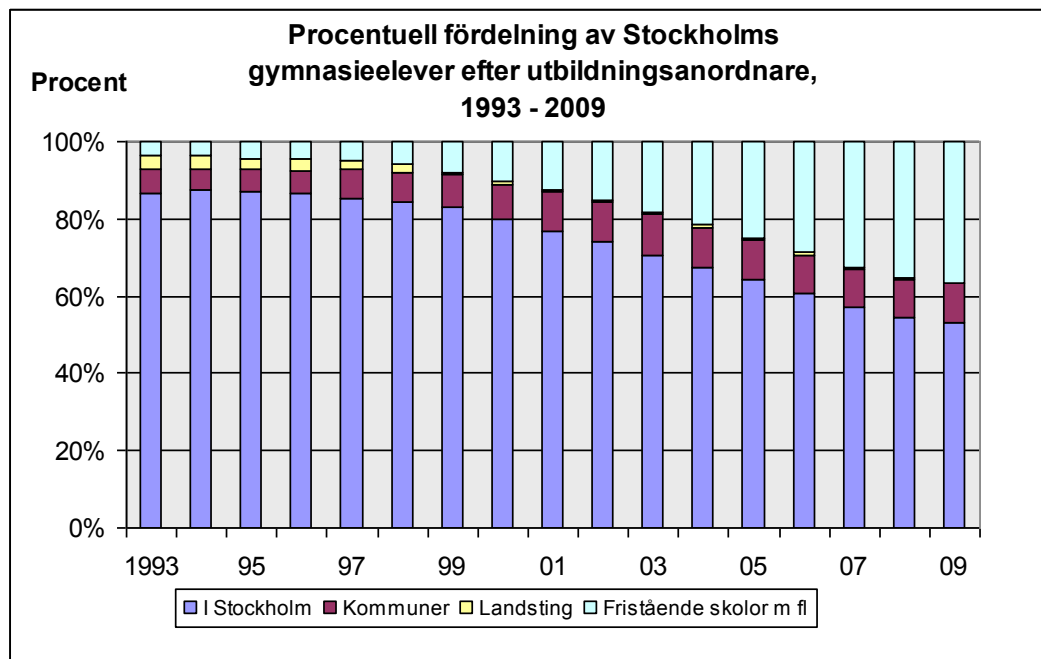
Fördelning av elever mellan olika huvudmän

Andelen Stockholmselever som valt en fristående gymnasieskola har successivt ökat från 3,4 procent 1993 till 36,5 procent 2009. Andelen elever som valt att studera i andra kommuner har hållit sig relativt konstant. Fördelning av Stockholmselever samt procentuell fördelning av Stockholms elever efter utbildningsanordnare, 1993-2009, framgår av diagram nedan.

Yttrande över ansökningar om statlig tillsyn och rätt till bidrag för fristående gymnasieskolor och gymnasiesärskolor

Box 22049, 104 22 Stockholm. Hantverkargatan 2 F
Telefon 508 33 000
inger.willner@utbildning.stockholm.se

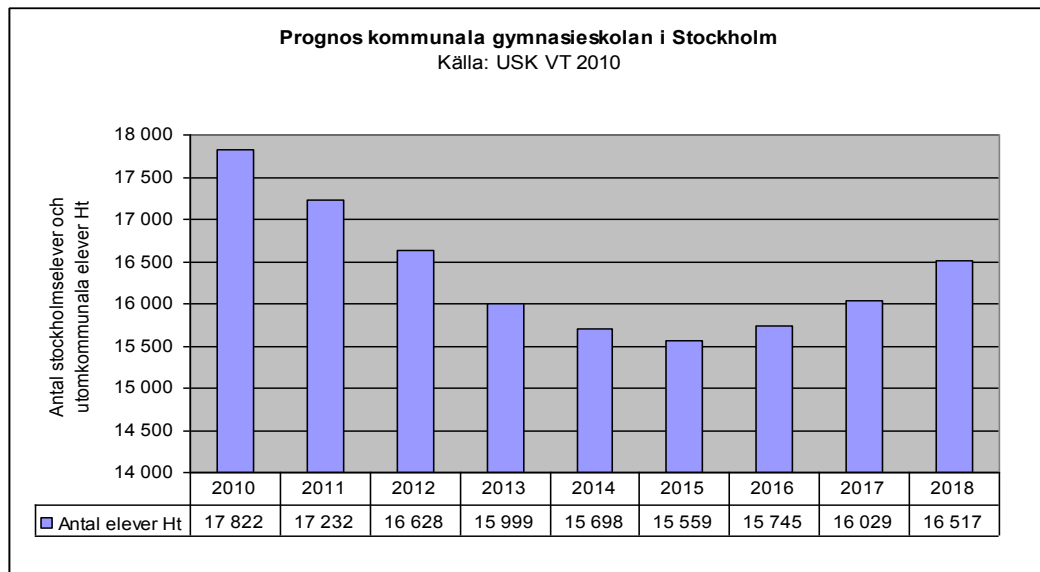
Källa: USK:s områdesdatabas och UtbF statistik

Elevantalsprognos för kommunala gymnasieskolan

Befolkningsprognosen som visar ett minskande antal personer i aktuell ålder i såväl Stockholms län som i Stockholms stad slår igenom i USK:s elevantalsprognos. Enligt elevantalsprognosen sjunker elevantalet i Stockholms kommunala gymnasieskolor med knappt 2 300 personer mellan 2010 och 2015 och därefter ökar elevantalet något varje år igen fram till 2018. Se diagram nedan.

Yttrande över ansökningar om statlig tillsyn och rätt till bidrag för fristående gymnasieskolor och gymnasiesärskolor

Box 22049, 104 22 Stockholm. Hantverkargatan 2 F
Telefon 508 33 000
inger.willner@utbildning.stockholm.se

Ansökningar om godkännande av fristående gymnasieverksamhet – antal platser i Stockholms stad, fördelat per program

Utbildningsvägar och planerat antal platser hos huvudmän som ansökte om att starta gymnasieverksamhet 2009 och 2010 i Stockholms stad presenteras översiktligt i nedanstående tabell. Programmen i tabellen utgår från den nya programstrukturen som införs från 2011. 2009 års ansökningar har i möjligaste mån ”översatts” till de nya programmen. Vid en jämförelse mellan åren framgår att antalet ansökningar samt antalet planerade platser 2010 totalt har ökat kraftigt jämfört med 2009. Fullt utbyggt när det gäller ansökningar 2010 syftar i de flesta fall på år 2013.

Ansökningar om godkännande av fristående gymnasieverksamhet – antal platser i Stockholms stad, fördelat per program

	Ansökningar 2009	Ansökningar 2010
Program	Fullt utbyggt	Fullt utbyggt
Barn- och fritidsprogrammet (BF)	162	60
Bygg- och anläggningsprogrammet (BA)	577	241
El- och energiprogrammet (EE)	333	227
Fordons- och transportprogrammet (FT)	180	127
Handels- och administrationsprogrammet (HA)	414	237
Hantverksprogrammet (HV)	180	210
Hotell- och turismprogrammet (HT)	-	496

Yttrande över ansökningar om statlig tillsyn och rätt till bidrag för fristående gymnasieskolor och gymnasiesärskolor

Box 22049, 104 22 Stockholm. Hantverkargatan 2 F
 Telefon 508 33 000
 inger.willner@utbildning.stockholm.se

Industri tekniska programmet (IN)	21	0
Naturbruksprogrammet (NB)	30	93
Restaurang- och livsmedelsprogrammet (RL)	-	48
Vvs- och fastighetsprogrammet (VF)	-	120
Vård- och omsorgsprogrammet (VO)	330	60
Ekonomiprogrammet (EK)	-	1 602
Estetiska programmet (ES)	120	691
Humanistiska programmet (HU)	-	726
Naturvetenskapsprogrammet (NA)	273	831
Samhällsvetenskapsprogrammet (SA)	497	1 311
Teknikprogrammet (TE)	0	276
Gymnasiesärskola	0	112
Waldorfskola	0	60
Summa	3 117	7 528

Utbildningsutbud läsåret 2010/2011 - preliminär intagningsstatistik våren 2010

Gymnasieintagningen sker i Kommunförbundet Stockholms läns regi (KSL). Kansliet ansvarar för intagningen till samtliga kommuner i länet utom Södertälje och Norrtälje som har egna intagningskanslier. En preliminär intagning har genomförts. Den slutliga intagningen blir klar i juli 2010. De uppgifter som anges i detta ärende grundas genomgående på preliminär intagningsstatistik från våren 2010.

Intagningsstatistik våren 2010 – Stockholms län

Antalet platser inom Stockholms län var enligt statistik från gymnasieintagningen i Stockholms län totalt 28 557, varav 16 317 kommunala och 12 240 fristående. Totalt antal sökande var 24 683 personer. Antal preliminärt intagna var totalt 20 765 personer, varav 12 639 personer i kommunala skolor och 8 052 i fristående skolor samt 74 personer i landstingets skola. Av det totala antalet intagna var 15 727 intagna på sitt förstahandsval (75,7 procent).

I Stockholms län finns vid den preliminära intagningen ett överutbud av platser på såväl de kommunala skolorna som de fristående, totalt 7 966 platser. Inom de kommunala skolorna finns de lediga platserna framförallt inom samhällsvetenskapsprogrammet följt av programmen för hotell- och restaurang, handel och administration, bygg och naturvetenskap. På de fristående skolorna fördelar sig de lediga platserna främst inom programmen för samhällsvetenskap, naturvetenskap, bygg, hotell- och restaurang, hantverk och omvårdnad.

Yttrande över ansökningar om statlig tillsyn och rätt till bidrag för fristående gymnasieskolor och gymnasiesärskolor

Box 22049, 104 22 Stockholm. Hantverkargatan 2 F
Telefon 508 33 000
inger.willner@utbildning.stockholm.se

Stockholms stad

Till Stockholms stads *kommunala gymnasieskolor* har enligt preliminär intagning sammanlagt 4 507 sökande tagits in på 5 635 platser. Antal lediga platser till årskurs 1 i år är 1 128. De lediga platserna finns främst inom hotell- och restaurangprogrammet och samhällsvetenskapsprogrammet. Liksom tidigare år är det svårt att få plats på naturvetenskapsprogrammet på gymnasieskolor belägna i innerstaden och i närförorter.

Intagningsstatistik till fristående gymnasieskolor belägna i Stockholms stad finns endast sammanställd på länsnivå (se ovan).

I bilaga redovisas antalet förstahandssökande (behöriga) till respektive program vid kommunala och fristående gymnasieskolor i Stockholms län samt antal intagna till kommunala gymnasieskolor i Stockholms stad i den preliminära intagningen.

Förvaltningens synpunkter

Allmänna synpunkter

Under några år har det funnits en överkapacitet på Stockholms läns gymnasiemarknad särskilt på samhällsvetar- och naturvetenskapsprogrammen. Årets preliminära intagningssiffror våren 2010 indikerar en total överkapacitet på 7 966 platser på Stockholms läns gymnasieskolor. Stadens kommunala gymnasieskolor har en överkapacitet på 1 128 platser. Samtidigt innebär årets ansökningar vid etablering och full utbyggnad ett tillskott på totalt 7 528 platser inom Stockholms stad och 7 895 platser inom Stockholms län. Årets ansökningar om etableringar av fristående skolor i Stockholms stad visar att samhällsvetar- och naturvetenskapsprogrammen är bland de program som fått flest ansökningar, där också överkapaciteten är störst.

Med ett krympande befolkningsunderlag i åldrarna 16–19 år beräknar Stockholms stads Utrednings- och statistikkontor AB (USK) att stadens gymnasieskolor tappar närmare 2 300 elever fram till år 2015. Det kan finnas ett risktagande att i dagsläget starta nya skolor. Det är sannolikt förklaringen till att relativt få godkända ansökningar om att starta fristående gymnasieskola också medfört en etablering de senaste åren.

Särskilda synpunkter

Om den ansökande skolan redan är etablerad i staden och ansöker om tillstånd för att utöka verksamheten vill Skolinspektionen gärna ta del av eventuell information som framkommit utifall staden utnyttjat sin insyns rätt. Följande har framkommit angående nedanstående företag.

Butterfly Utbildning AB. Ägarna bakom det bolag (rättssubjekt) som nu ansökt om godkännande för gymnasieskola, äger ytterligare två aktiva bolag som bedriver verksamhet i enlighet med skollagen. Ett av dessa, Stockholms Språkskola, har visat att det inte uppfyller skollagens kvalitetskrav gällande fritidshem. Gällande grundskolan har förvaltningen konstaterat att bristerna är så omfattande att förvaltningens bedömning lämnats som information till Skolinspektionen.

Förvaltningens yttrande

Skolinspektionen har jämfört med tidigare år kortat remisstiden för kommunerna när det gäller etableringar av nya fristående skolor. Syftet är att ge både de fristående och kommunala skolorna bättre förutsättningar att planera sin verksamhet. Förvaltningen är i princip positiv till detta. Den korta remisstiden i kombination med att ett stort antal ansökningar inkommit efter ansökningstidens utgång har dock begränsat förutsättningarna för en så grundlig prövning och bedömning av konsekvenserna av etableringar av nya fristående verksamheter, som är såväl stadens som Skolinspektionens ambition.

Förvaltningen bedömning är att det inte går att påvisa att årets ansökningar var för sig medför långtgående negativa ekonomiska, organisatoriska eller pedagogiska konsekvenser för stadens skolväsende enligt gällande lagstiftning.

Dock vill förvaltningen framhålla följande.

Om en betydande del av de inkomna ansökningarna leder till etablering i den storleksordning som ansökningarna avser, så kommer det med stor säkerhet att få negativa konsekvenser för redan etablerade skolor, oavsett huvudman. Om elevunderlaget minskar samtidigt som utbudet ökar kommer det att i första hand påverka de skolor som redan nu har ett svagt söktryck i stadens och länets ytterområden.

Förvaltningens förslag

Utbildningsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt yttrande till Skolinspektionen. Ärendet förklaras omedelbart justerat.

Bilagor

1. Sammanställning av ansökningar om statlig tillsyn och rätt till bidrag till för fristående gymnasieskolor och gymnasiesärskolor läsåret 2011/12
2. Sammanställning av antalet förstahandssökande till samtliga program, kommunala och fristående gymnasieskolor, Stockholms län, preliminär intagning
3. Preliminär intagningsstatistik samtliga kommunala skolor och program, Stockholms stad
4. Programguiden 2010 - sammanställning av gymnasieskolorna i Stockholms stad och län inför gymnasievalet 2010 (endast till Skolinspektionen)